

üntessük fel az ivmásodpercekben vagy ivpercekben adott méréteket.

4. A kóma átmérője becséléssel is meghatározható, ha az okulár látótérét először a Hold látszó átmérőjéhez viszonyítjuk. Ennek értéke kerekben 30 ivperc = 1800 ivmásodperc. Ezután a már ismert látótérhez viszonyítjuk a kóma méretét.

Pontosabban, ha méréssel határozzuk meg az átmérőt. Ezt bármilyen fonálkereszt segítségével elvégezhetjük. A fej nyugati szélét a fonálkeresztre állítva, stopperórával, vagy akár másodpercmutatós karórával lemérjük, hogy a kóma mennyi idő alatt halad át a fonálon. Innen az Üstökös Dekl. = deklinációjának, és az áthaladás másodpercben mért t időtartamának ismeretében, az ivmásodpercekben adott D kóma-átmérő értéke: $D'' = 15 t \cdot \cos \text{Dekl.}$

5. A csóva hossza és iránya. Halvány, rövid csóvájú üstökösöknél a csóvahossz ugyancsak a látómező nagyságához viszonyítható. Az irányt megkapjuk, hogy feljegyezzük azokat a csillagokat, amelyek felé a csóva középvonala nyúlik. Térképre berajzolva az üstökös pillanatnyi helyzetét, és e ponton át meghúzva az irányt, lemérhető egy szögmérővel, hogy a csóva az üstökös fején áthaladó deklinációs körtől mérve mekkora szöget zár be. Az északi irány pozíciószege 0 fok, ettől kelet felé haladva nő /kelet = 90, dél = 180, nyugat = 270 fok/. Hosszú csóvájú üstökösöknél azt figyeljük meg, hogy melyik az a legtávolabbi csillag, amelynek távolságában a csóva még látható /puszta szemmel vagy kézi - prizmas, ill. színházi-látcsővel/. Ezt a távolságot mérjük le azután a csillagtérképen.

6. A csóva szerkezete nagy figyelmet igényel. Gyakran finom, hosszú szálakból, ún. filamentekből áll, máskor "tölcsérszerű", a két peremén fényesebb, mint a közepén. Gyakori a hajlott, ívelt csóva, és az sem ritka, hogy egy kómából több csóva nyúlik ki /pl. egy fényes, ívelt és egy halványabb, egyenes/. Mindezt gondosan jegyezzük fel. Fényes üstökösöknél kézi látcsövek igen alkalmasak az ilyen észlelésekre.

7. Az üstökös pozícióját a "Mikrométerekről" közölt leírásunk alapján, a környező csillagokhoz mérhetjük. Negyon fontos program! A mérést mindenkor a faj közepére vonatkoztatassuk, ha fényes kondenzáció vagy mag látható, ennek pozícióját kell megállapítani. Legalább három-öt egymást követő mérést készítsünk egy-egy alkalommal, és a mérések időpontját percnyi pontossággal jegyezzük. Ha a mérő-csillag koordinátáit nem ismerjük, egy vázlatot készíthetünk az üstökös környezetétől, megjelölve a mérőcsillagot /csillagokat/.

Az észleléseknél, az értékelés érdekében nagyon pontosan jegyezzük fel a levegő állapotát és zavaró körülményeket /párás levegő, erős holdfény stb./, valamint az üstökös láthatár feletti magasságát. Az észlelési beszámolóknál mindig adjuk meg a távcső összes adatát.

A Kohoutek 1973 f üstökös adatai

A Meteor 1973/74. sz.-ban közöltük a Kohoutek üstökös pozíciót novem-

ber közepétől. A következőkben távcsővel rendelkező amatőrjeinknek néhány előző koordinátát is megadunk. RA és Dekl. = rektaszcenzió és deklináció 1950-re; d = főtávolság, r = naptávolság C^Sillagászati Egyeségekben; magn. = várható látszó fényesség.

	RA	Dekl.	d	r	magn.
1973. aug. 26.	9 ^h 53 ^m ,9	+4° 25;0	3,592	2,612	11,5
szept. 15.	10 03,3	+1 55,8	3,217	2,311	10,5
okt. 25.	11 15,9	-5 53,1	2,277	1,643	7,5

Az üstökös közvetlenül napkelte előtt, a keleti égen látható a Sextans csillagai között /a Leo alatt/, októberben áthalad az Oroszlán /Leo/ legdélibb részén, majd a Crater /Kehely/ északi peremén.

Kérjük az észleelőket, hogy adataikat havonta, vagy 15 naponként csoportosítva, a megfigyelési időszak /minden hó 15-ik vagy utolsó napja/ lezárását követő harmadik napig adják postára az alábbi címre:

TIT Uránia Csillagvizsgáló 1016 Budapest,
Sánc utca 3/b.

Az értékelhető adatokat csoportosítva eljuttatjuk a külföldi adatgyűjtő központoknak, valamint összefoglaló közleményt a Föld és Ég-ben is közzé tesszük. /B/

NE FELEDJE EL a "Meteor" előfizetést 1974-re meghosszabítani! Az 1974/1. számot csak a befizetés igazolása után postázhatjuk! /Csekklap a következő számban/.

Figyelem! Merkúr-átvonulás november 10-én

Az 1973. nov. 10-1 Merkúr-átvonulás az évszázad utolsó negyedének legkedvezőbbben észlelhető ilyen jelensége lesz. A bolygó majdnem a Nap átmérője mentén halad végig, az átvonulás kb. 5,5 órán át tart. A Merkúr a napkorong keleti részén lép be, hazánkból nézve két órával napkelte után, és a nyugati részén lép ki 2 óra 46 perccel a delelést követően. /Távcső nélkül, ill. földi távcsővel a belépés a napkorong bal oldalán következik be./ Mindeképpen kívánatos, hogy ennél több műkedvelő figyelje meg a belépés és kilépés időpontjait, a kontaktusokat, lehetőleg 0,1 másodperc, de legalább 1 mp pontossággal. A kontaktusok meghatározásánál azonban ún. szisztematikus hibák lépnek fel, a valódi időpontokat ezek ismeretében lehet kiszámolni. Ezért ezek feljegyzésére nagy gondot kell fordítani.

— T.1. = Első kontaktus: a Merkúr korongjának pereme először érinti a Nap keleti peremét. Ezt az időpontot valójában nem tudjuk észlelni, a jelenséget csupán akkor vesszük észre, amikor a kis fekete Merkúr-korong egy része már a Nap elé hatolt. Feltétlenül jegyezzük fel,